

ganz Finland. Durchquert auf dem Zuge Lappland und das übrige Finnland.

Pagophila eburnea. Brütet auf Spitzbergen, Franz Josephs Land, Nov. Semlja. Nach Palmén Aa (3), A, B (2), C, Ca (1). Waranger, am Weissen Meer, zuweilen im Innern. — Nach Nord. Fågl. in Finnland zufälliger Gast im Herbst und Winter: Enareträsk 2 Ex. Sommer 1888 oder 1889, 2. VI. 91 Salmijärvi Petsamo 13.—15. IV. 03. Kemi, Hirmula 29. I. 14, Rovaniemi Jan. 1914. Simo Juli 1887; Ulsby bei Björneborg 22. XII. 82. Im Innern: Nurmes 6. II. 03; an der Südküste nicht gesehen. Durchquert auf dem Zuge Lappland N—SW, und Finnland vom Weissen Meer in W (SW) Richtung (selten).

Plotus alle. Brutvogel auf Novaja Semlja, Bäreninseln, Spitzbergen. — Nach Palmén Aa (2—3), A, B (3), C (2—1), Ca (1). Doch erwähnt auch Palmén Funde von der Westküste (Uleåborg, Kristinestad, Närpes) und vom Innern: Pudasjärvi. — Nach Nord. Fågl. in Finnland bei Björneborg, Äetsä am Kumofluss, Westküste (wie bei Palmén), Uleåborg 12. IV. 87, Ijo 1915. Im Innern: Kuusamo März 1887, Sotkamo 26. XI. 06, Hyrynsalmi 3. XI. 07, Kemi Lappmark. Nach Suomen Linnut Kuolajärvi 4. V. 07, Olhava (li) Dez. 14, Käkisalmi 15. XII. 19. Obige Tatsachen beweisen, dass die Art, die bei uns spärlich erscheint, Lappland und das übrige Finnland in N—SW, und O—W (SW) Richtung überfliegt.

In Bezug auf Palméns arktische Arten können wir somit sagen, dass sie auf dem Zuge nicht ausschliesslich an die Südküste Finnlands gebunden sind, sondern dass sie quer über das Land und auch Längs dem Bottnischen Meerbusen m. m. regelmässig ziehen, je nach ihrer Frequenz überhaupt. (Forts. folgt).

Huru uppför sig vanliga törnskatan *Lanius collurio* (L.) hos oss?

Av E. QVARNSTRÖM.

I en i maj—junihäftet av Finsk Tidskrift införd artikel, benämnd „Ett standardverk eller icke?“ framställer doktor Thorsten Renvall

ett antal anmärkningar mot *Suomen linnut*. Bl. a. förebrår han doktor Kivirikko, att denne bidrager till att vidmakthålla legenden om törnskatan som en rovlysten fågel, den där förutom insekter även förtär ödlor, grodor, fågelungar och möss. Envar, som icke sätter sin tro till legender, utan vill höra den verkliga sanningen om törnskatans matsedel slår naturligtvis upp d:r Renvalls eget arbete *Finsk Excursionsfauna*. *Lanius collurio* finnes på sid. 87 bland teckenfåglarna och födan uppges bestå av insekter, men stundom av möss- och fågelungar, ödlor och små grodor. Med en viss häpnad konstaterar man, att icke heller d:r Renvall gjort mycket för att avliva ifrågavarande legend och förhjälpa törnskatan till ett bättre rykte.

Dessa rader hava emellertid icke tillkommit i något polemiskt syfte utan enbart för att öppna en diskussion rörande törnskatans levnadsvanor särskilt med hänsyn till valet av födoämnen. Kanske finnes det bland *Ornis Fennica's* läsare många, som kunna lämna bidrag till spörsmålets belysande, ehuru de enligt gängse bruk bevara sina rön och iakttagelser som en djup hemlighet.

Vid en flyktig blick i den ornitologiska litteraturen finner man, att uppgifterna om törnskatans roffågelslater ingalunda, som d:r Renvall synes tro, hava sin upprinnelse i någon legend, som självaste Linné vore upphovsmannen till genom att hänföra törnskatorna till rovfåglarna. Törnskatan har även efter Linné's tid alltför många gånger blivit ertappad med att förgripa sig på fågelungar för att kunna förklaras oskyldig. Frågan är blott, huru ofta det sker. Många ornitologer ss. Helms, Kleinschmidt, von Löwis, Kai-gorodoff, synas också vara sympatiskt stämda mot törnskatan, utan att likväl helt och hållet förneka dess mordiska vanor. I jämbredd med varfågeln är väl törnskatan en ganska oskyldig varelse. I tidsskriften *Fauna och Flora*, som innehåller talrika notiser om varfågeln roflystnad har undertecknad funnit endast ett liknande meddelande rörande törnskatan (årg. 1911), och även detta berör England och icke Sverige. Prof. Lönnberg framhåller, att törnskatans vanor uppenbarligen äro såväl individuellt olika som olika i olika trakter och han tillägger, att man icke får draga den förhastade slutsatsen att törnskatan allmänt lever av fasan- och raphhönskycklingar även om man någon gång, som i England inträffat, sett en dylik spetsad av törnsikator. Törnskatans väsentliga föda utgöres enligt Lönnberg av större insekter, t. ex. stora skalbaggar, gräs-

hoppor, humlor o. s. v., men det händer också att smärre ryggradsdjur falla som byte för henne. Bland dylika nämnas, sorkar, möss, fågelungar, ödlor och små grodor.

Oss intresserar emellertid närmast frågan: vad förtära *våra* törnskator? Äro de rovfåglar i tättingskepnad eller oskyldiga insektätare? Under den korta, näringsrika tid de tillbringa i vårt land utgöra insekterna säkerligen den huvudsakliga beståndsdelen i matsekeln. Följande två iakttagelser, vilka undertecknad här återger med benäget tillstånd av notismeddelarna bevisa dock, att törnskatan även hos oss stundom anfäller ryggradsdjur.

Under sin sedvanliga sommarvistelse på Granö observerade prof. Axel Wallgren en gång för flere år sedan, huru några bofinkar i närheten av bostaden genom läten och uppträdande förordade oro och ängslan. Han skyndade till och fick då se en törnskata sysselsatt med att massakrera en bofinkunge, hos vilken den redan hunnit hacka hål i skallen. Prof. Wallgren säger, att detta tilltag av törnskatan var en överraskning för honom, enär han väl tidigare på samma holme iakttagit av törnskatan spetsade insekter och möss, men icke hade tilltrött densamma egenskapen att bemäktiga sig fågelungar.

Den andra iakttagelsen härstammar från Botaniska trädgården i Helsingfors, där törnskatan tidigare häckade, men där den numera betraktas som en mindre kärkommen gäst. Orsaken därtill är följande. Sommaren 1923 observerade överträdgårdsmästaren K. E. Liljeström en törnskatane i färd med att sönderslita en sylvia-art, vilken den gick lös på med sin kraftiga näbb. Törnskatan häckade samma sommar i trädgården, men boet i vilket vid samma tid funnos ungar, befann sig ett gott stycke från det ställe, där överfallet ägde rum. För eventuella tvivlares räkning uppger sig herr Liljeström som vittnen kunna åberopa två personer, vilka han tillkallade för att åse skådespelet.

I sin uppsats berör d:r Renvall även törnskatans egenhet att spetsa sitt byte i buskar med vassa taggar och framhåller, att det bevisligen ges trakter i vårt land, där törnskatan aldrig fäster sitt byte på några taggar eller tornar. Ja, varför skulle det icke finnas sådana trakter? Törnskatan är ju ingenstädes alldeles allmän och de taggiga buskarna äro flerstädes ännu mindre allmänna. Schaanning säger sig aldrig ha iakttagit denna sed hos törnskatan i Norge och Lönnberg berättar, att han under pojåkåren, ehuru han kände

åtskilliga bon av törnskator, aldrig fick se några spetsade djur i närheten av dem, vilket skulle berett honom stor glädje, då företeelsen var honom bekant från böckerna.

Att törnskatan också i vårt land stundom plägar spetsa sitt byte framgår emellertid av prof. Wallgrens tidigare relaterade iakttagelse. Även undertecknad har det förunnats att få uppleva den egendomliga synen. Det skedde i Dragsfjärd på Söglö gård sommaren 1907, där jag i omedelbar närhet av en rishög, i vilken törnskatan häckade, fann ett litet antal större insekter spetsade på taggarna i en nyponbuske. Senare erfor jag av numera avlidne professor Saelan, att en liknande iakttagelse gjorts i Lappviksparken, där en törnskata plägade häcka i en snårig krikonbuske i trädgården. Övervårdaren Holmberg infann sig en dag och meddelade, att han i trädgården upptäckt någonting ovanligt och egendommeligt, som han icke kunde förklara. Vid besök på platsen fann professor Saelan en hagtornsbuske rikt garnerad med skalbaggar och andra insekter, varigenom busken företedde en egendommig anblick.

Vill man uppställa stränga fordringar på vetenskaplig exakthet kan man ju beträffande ovannämnda och de flesta i litteraturen omtalade iakttagelserna spörja, huruvida någon som ögonvittne varit tillstädes, då en törnskata spetsat sina offer. Sannolikt har det sällan inträffat. För envar, som önskar studera törnskatan under nästa fågelsäsong, erbjudas sålunda rika möjligheter att vidga vår kunskap om denna fågels liksom om andra arters intimare levnadsvanor, vilka fortfarande äro högst ytliga och bristfälliga. Få fåglar äro så lätta att iakttaga som törnskatan. Den vistas helst i öppen terräng, är stillsammare än andra småfåglar, exponerar sig gärna och för ett jämförelsevis regelbundet liv. Gärna må man också omhulda och freda törnskatan, även om den nappar en och annan fågelunge för att bereda sig litet omväxling i dieten. En fågel så egendommig och så vacker till exteriören som törnskatan ha vi icke råd att undvara. Genom det även hos oss överallt pågående städningsseriet i naturen, vilket småningom avlägsnar törnskatans älsklingstillhåll, rishögar, buskar och tätta snår, kommer nog törnskatornas antal att decimeras utan människans ingripande.
